

Stöd vid familje- återförening

Projektrapport

SOS
BARNBYAR

EUROPEISKA UNIONEN
Asyl-, migrations- och
integrationsfonden

Innehåll

Bakgrund: Det familjestärkande programmet	3
Ökad samordning hjälper familjer få en nystart	5
Mentorer nyckelroll när familjer etablerar sig	7
Metoden: Flexibel utformning, tydliga mål	9
Barnkonventionen gäller alla barn i Sverige	11
"Just nu är det vår son som är den vuxne"	12
"Det kändes som om livet började på nytt"	14
Vad visade utvärderingen?	16
Slutsatser och rekommendationer	18
Vilka mål uppnåddes?	20
Vem tar ansvaret: Civilsamhället eller staten?.....	22
"Vi står på barnens sida och deras familjer"	24
Att arbeta långsiktigt och se helheten – så gör vi skillnad	26
Fler resultat	27

” Vi är så glada för all hjälp som min familj har fått, jag, Omid och mina döttrar. Jag oroar mig för hur det ska bli när ni slutar.

Vi främjar migrationens
möjligheter genom att driva ett
projekt som med-finansieras av
Asyl-, migrations- och integra-
tionsfonden

**Stöd vid familje-
återförening**

SOS Barnbyar i Göteborg

Utgivare: SOS Barnbyar Sverige, 2022
SOS Barnbyars nationella program
Stöd vid familjeåterförening vid SOS Barnbyar i Göteborg
Projektansvarig: Andreas Johansson
Text: David Isaksson/Global Reporting
Layout: Lisa Jansson/Global Reporting
Foto: Maja Brand

Projektrapporten kommer att finnas tillgänglig för
nedladdning på <https://sos-barnbyar.se>

Bakgrund: Det familjestärkande programmet

SOS Barnbyars projekt kring familjeåterförening startade 2020 och avslutas 31 december 2022. Det övergripande målet är att bidra till en mer effektiv integration av tredjelandsmedborgare* i det svenska samhället.

Projektmål:

Barn och vuxna som kommer till Sverige på anknytning till ensamkommande barn har förutsättningar att etablera sig i det svenska samhället.

Delmål:

- 1: Familjer kan utifrån behov orientera sig i samhället.
- 2: Ökad anställningsbarhet hos föräldrarna.
- 3: Föräldrar känner sig tryggare i sin föräldraroll.
- 4: Ökade förutsättningar för samordning i myndigheters service till familjer.

För att nå målen så arbetar projektet med att:

- 1) Stödja föräldrarna att ta huvudansvar för familjens etablering.
- 2) Identifiera svaga länkar i myndigheters stöd och mobilisera aktörer runt rekommendationer för förändring.
- 3) Utveckla en spridningsbar metod för att stödja målgruppen.

Projektet medfinansieras och genomförs med stöd av Europeiska Asyl, Migrations & Integrationsfonden (AMIF).

*Tredjelandsmedborgare är lagligen bosatta i Sverige utan svenskt medborgarskap och för projektet avser målgruppen föräldrar/familjer som ankommit till Sverige på anknytning/återförening till ensamkommande ungdomar.

32 Familjer i programmet *

188 Deltagare

5857 Individuella insatser

26 Gruppaktiviteter

23 Deltagare i snitt per
gruppaktivitet
(Målvärde 15)

De deltagande familjerna tilldelas en mentor som erbjuder kompletterande stöd-insatser enligt projektets syfte, liksom stöd och vägledning i vardagen.

Sammanlagt har 32 familjer varit inskrivna i projektet, varav 49 föräldrar och 139 barn (totalt 188 personer). 26 av de inskrivna familjerna har fullföljt programmet och det är från dessa som resultatmätningarna utgår. Ytterligare 6 familjer avslutade av olika skäl programmet i förtid, men har delvis ingått i verksamheten. Pandemin ledde till en förskjutning av inflödet av deltagare på grund av inreseförbudet och att gruppaktiviteterna under perioden inte kunde genomföras, men totalt sett genomfördes lika många aktiviteter som från början planerats.

Rättighetsperspektivet utgör grunden för SOS Barnbyars arbete med familjeåterföreningen. En viktig del i verksamheten är därför att se till så att kommunernas handläggning fungerar så rättssäkert som möjligt. Projektets målsättning är även att bidra till ökade förutsättningar för samordning i myndigheters service till familjer. För att uppnå dessa mål har samverkansrutiner skapats med andra aktörer, bland annat samverkansavtal med Etableringsenheten i Göteborgs stad och Röda Korset.

Projektets huvudsyfte har varit att ge deltagarna praktisk kunskap i hur viktiga saker i det svenska samhället fungerar, för att därigenom minska glappet mellan

de förväntningar som samhället har på de nyanlända och deras egen förmåga.

Projektet avslutas med en slutrapport, samt en konferens i december 2022, där kunskap och lärdomar kommer att delas med andra aktörer. Ytterligare information finns tillgänglig på projektets hemsida: <https://sos-barnbyar.se/goteborg/familjestarkande-program/>

*Siffrorna avser sammanställning t.o.m. Q3 2022.

Ökad samordning hjälper familjer få en nystart

Ökad samordning mellan olika myndigheter så att föräldrarna kan klara sin roll och ungdomarna fokusera på skolan. Det var målet när SOS Barnbyar startade det familjestärkande programmet i Göteborg. Sedan dess har verksamheten utvecklats vidare, men de grundläggande behoven är alltjämt de samma.

2016 startade SOS barnbyar sitt första mentorsprogram för att ge stöd till ensamkommande ungdomar så att de skulle kunna etablera sig i det svenska samhället. När flera av ungdomarna sedan fick möjlighet att återförenas med sina familjer var glädjen stor. Samtidigt kände många en stark press, eftersom de behövde stödja och hjälpa sina föräldrar med en mängd praktiska frågor: på kort tid behöver de nyanlända sätta sig in i allt från sjukvård till hur man skaffar BankID.

– Ungdomarna var först väldigt glada över att få hit sina familjer, men sen märkte mentorerna att många börjat missa skolan,

eftersom de fick lägga så mycket tid på att hjälpa föräldrarna. Pressen på ungdomarna blev helt enkelt väldigt stor och vi ungdomsmentorer fick lägga mycket tid på att stödja hela familjen och vi var konstant andra eller tredje på bollen, berättar Andreas Johansson som är projektledare för familjeprogrammet på SOS Barnbyar i Göteborg.

Till skillnad från de som kommer som kvotflyktingar till Sverige och som får ett större stöd förväntades de anhöriga (det vill säga ungdomarna), vara de som hjälpte familjen med allt. För många ungdomar

” Ni gjorde precis vad vi har förväntat oss, du gjorde det vi behövde. Vår kunskap om samhället var inte bra och ni hjälpte oss att förstå det bättre. Du har betytt väldigt mycket för oss!

skapar detta en stark känsla av stress. Eller som Mahdi, en av de ungdomar vars föräldrar nyligen kommit hit, berättade inför programstarten: "Man har en klump i magen på väg hem från skolan för man undrar vilken hög med papper som ligger på köksbordet idag ..."

Den kartlägningsstudie som SOS barnbyar genomförde 2019 bland de ungdomar som precis fått hit sina familjer visade att ungdomarna fick ta ett mycket stort ansvar för familjens etablering: barnen hade blivit de vuxna. Föräldrarna ville först inte tro att detta skett, men när programmets mentorer frågade familjerna om vem som skötte blanketter, bokade läkarbesök och annat visade det sig att detta i de flesta fall sköttes av ungdomarna.

Det centrala för programmet har därför hela tiden varit att stödja familjerna i det praktiska, dagliga arbetet.

– Det finns ett tydligt glapp mellan myndigheters krav och förväntningar och den kunskap och förmåga som människor har. Att få veta att man behöver sätta upp sig på en bostadskö betyder inte nödvändigtvis att man vet hur man ska göra det, så för oss har just detta "hur" varit det helt centrala för arbetet, fortsätter Andreas Johansson.

Ett problem familjerna mött är inte oväntat det osäkra boendet och den bristande samordningen mellan olika myndigheter. Konsekvenserna av detta är att en del familjer med kort varsel tvingats flytta flera gånger.

– Vi såg tyvärr många beslut från myndigheter som systematiskt försatte dem i utanförskap och familjernas rättigheter, inte minst barnens, fick hela tiden bortprioriteras. Men om vi kan bidra till en ökad samordning i myndigheters service till familjerna kan föräldrarna återta sin roll och ungdomarna fokusera skolan. Det är något som alla tjänar på – inte minst det svenska samhället i stort, fortsätter Andreas Johansson.

En annan viktig erfarenhet var att också stödja de yngre syskonen i familjen, inte minst när det gäller fritidsaktiviteter

och hur de skulle komma in i samhället. Därför anställdes en integrationspedagog, Selma Claesson som tidigare arbetat som socialpedagog ute på skolor. Med sig hade hon sin terapihund Bodil:

– Det behöver också hända roliga saker om familjerna ska klara den tuffa omställning som det innebär att flytta till Sverige. Bodil har en förmåga att lugna ned. Många barn vill läsa för Bodil som gärna lägger sig i deras knä. Och om något är jobbigt så kan det underlätta för barnen om de kan pilla med Bodils päls, samtidigt som de pratar, berättar Selma Claesson.

Under projektperioden har situationen förändrats till det bättre. Samarbetet med andra kommuner och organisationer inom civilsamhället har också stärkts. Men trots detta så kvarstår behovet av ett bredare stöd än vad det offentliga har resurser till att klara av:

– Etableringsprocesser är mycket komplexa och ett långsiktigt hållbart integrationsarbete kräver insatser under lång tid och från flera håll. Vi måste arbeta tillsammans för att lyckas och där spelar vi inom civilsamhället en viktig roll, då vi har andra möjligheter till flexibilitet och snabbare kan agera utifrån förändrade behov än vad till exempel en kommun har, konstaterar Andreas Johansson.

Mentorer nyckelroll när familjer etablerar sig

Tillit och samarbete är grunden för ett framgångsrikt etableringsarbete. I denna process spelar de mentorer som stöttar familjerna under etableringsprocessen en nyckelroll.

Som kontaktperson och brygga till det svenska samhället spelar AMIF-programmets mentorer en central roll. Mentorerna hjälper också till att avlasta de ungdomar som tagit ett stort ansvar för sina föräldrar.

I mentorernas arbete ingår fyra centrala områden: bostad, ekonomi, hälsa och själva föräldraskapet.*

– Väldigt mycket handlar om praktiska saker. Utifrån det första samtalet byggs sedan relationen upp. Ofta kommer vi snabbt nära familjen och lär på det sättet känna dem, berättar Zeinab El-Saneh som varit en av programmets mentorer.

I många familjer har ungdomarna tagit ett stort ansvar och i praktiken övertagit vuxenrollen. Ett mål med mentorernas arbete är därför att "ersätta" ungdomarna så att de kan fokusera på skolan.

– Vi följer med föräldrarna och familjen när de ska till SFI, besöka socialkontoret och annat som är svårt för den som precis anlänt till Sverige, berättar mentorn Emma Sköld.

Det händer också att ungdomarna tar med sig de brev och handlingar de fått från myndigheter och går till mentorerna för att få hjälp med hur de ska besvaras.

I stödet till familjerna arbetar mentorerna utefter en familjeutvecklingsplan som utgår från ett självskattningsformulär som föräldrarna fyller i när programmet startar. Planen har tydliga mål som att familjen själva ska kunna betala sina räkningar och bli bättre på att sköta myndighetskontakter. Samtidigt är utmaningen stor, inte minst för den som varken kan läsa eller skriva:

– För en person som inte ens kan skriva sitt eget namn är det förstås komplicerat att >

* SOS Barnbyars områdesbenämningar är "Nätverk och sammanhang", "Samhälle och bostad", "Hälsa", "Arbete".

” Vårt sätt att arbeta med familjerna gör att vi upptäcker fel i systemet som inte är tydliga för alla, till exempel för personer som arbetar inom sociala myndigheter.

komma in i det svenska samhället. Men vi har också sett stora framsteg, hur de vuxna försöker, hur de lär sig fler och fler ord på svenska och verkligen kämpar på, säger mentorn Daniel Josephson.

Den kanske största utmaningen för alla

nyanlända familjer är bostadsfrågan:

– Om inte den fungerar så stannar allt annat upp. Det blir svårt med skolan och familjen kan inte rota sig fast, fortsätter Daniel.

Mentorernas arbete leder också till förbättringar för samhället i stort, något som också lyfts fram i den oberoende utvärderingen:

– Vårt sätt att arbeta med familjerna gör att vi upptäcker fel i systemet som inte är tydliga för alla, till exempel för personer som arbetar inom sociala myndigheter. Just genom att vi arbetar med särskilt utsatta grupper ser vi svagheter i systemet extra tydligt, konstaterar Emma Sköld.

En flexibel spindel i nätet

Flexibel utformning, fokus på hur familjerna gör för att nå sina mål, starkt personligt engagemang och en ständig dialog för att etablera samarbeten med andra aktörer i samhället. Så kan man sammanfatta den metod som använts i projektet.

AMIF-projektet har fungerat som en spindel i nätet kring familjerna och deras kontakter med samhället i stort. Grundläggande har varit att deltagarna själva aktivt får bedöma och gradera sina framsteg. Generellt är kunskapen stor kring de problem som finns. Fokus i programmet har därför varit på hur dessa problem ska lösas och hur kunskapen hos målgruppen ska kunna stärkas så att de successivt själva ska klara fler uppgifter.

Fokus har också i hög grad varit på hur deltagarnas förmåga på ett konkret sätt ska kunna stärkas för att de därmed ska kunna möta de förväntningar som samhället ställer.

Efter att deltagarna skrivits in har föräldrarna gjort en egen självskattning. Självskattningarna bygger på mål och indikatorer i projektplanen och är ett av underlagen för att bedöma programmets resultat och deltagarnas utveckling.

Till det som ingått i självskattningen hör mottagandet i Sverige, frågor kring utbildningsbakgrund och sysselsättning, liksom kunskap om vardagliga uppgifter såsom myndighetskontakter och bank-

ID. Med hjälp av inskattningen och samtal med föräldrarna har sedan en familjeutvecklingsplan med tydliga och specifika mål tagits fram.

Därefter har familjementorerna gett praktiskt stöd till föräldrarna i form av kontakter med myndigheter och organisationer, liksom med praktisk hjälp. Familjementorerna och projektledare har reflekterat löpande om metoden och har skrivit dagboksanteckningar.

Deltagarna har sedan fyllt i samma självskattning vid slutet av programmet, så kallad utskattning.

Förutom det praktiska arbetet med stöd till ungdomarna och deras familjer har projektet också samverkat med kommuner och organisationer inom civilsamhället. Ett tredje ben har varit att sprida information och öka kunskapen i samhället i stort om de behov som familjerna har.

En viktig del i verksamheten har varit att genomföra kravlösa sociala aktiviteter för att på så sätt bygga gemenskap och stärka familjens sammanhållning.

Genomgående har projektet kontinuerligt lärt av sina erfarenheter och steg för steg utvecklat arbetet. Det har inneburit att innehåll och struktur förändrats under resans gång. En viktig sådan del var att fånga upp de behov som fanns hos de yngre barnen i familjerna. Av det skälet anställdes en integrationspedagog med uppgift att framför allt stödja barnen. Med sig har hon en "social tjänstehund" – Bodil – som barnen kan leka med och därmed slipper tänka på annat ett tag.

Projektet har haft utbyte med andra aktörer och presenterats under Barnrätts-

dagarna och vid de årliga MR-dagarna. En del av spridning och lärande har varit samtal i referensgruppen och vid rundabords-samtal. Syftet med referensgrupperna har främst varit att få inspel om projektets insatser, samt att bygga nätverk och allianser med andra verksamma inom samma område. Referensgruppen har haft en kärna av återkommande deltagare. Projektteamet har också haft utbyte med kollegor i Finland samt genomfört ett rundabordssamtal på EU-nivå.

Barnkonventionen gäller alla barn i Sverige

Alla myndigheter som arbetar med barn måste följa barnkonventionen och ta hänsyn till barnets bästa i sina bedömningar.

– Men många kommuner kan bli mycket bättre på detta, inte minst när det gäller hur de beslut de tar påverkar barnen, säger barnombudsman Elisabeth Dahlin.

2020 blev barnkonventionen lag i Sverige. Lagen innebär att i samtliga beslut som tas av myndigheter och som berör barn så ska barnets bästa vägas in. Myndigheten ska också alltid kunna redogöra för hur barnets bästa utretts och hur det vägts in i beslutet.

<https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/genomfora-barnkonventionen/provning-av-barnets-basta/>

I arbetet med familjeåterföreningen utgår SOS Barnbyar från Barnkonventionen. Samtidigt visar programmet på många brister i mottagandet där kommuner inte helt ut följer barnkonventionen.

– Generellt har det skett stora förändringar, men när det gäller bedömningen av barnets bästa och när man ser till barns delaktighet i beslutet, finns det ett tydligt förbättringsområde hos många myndigheter, säger barnombudsman Elisabeth Dahlin.

Den utvärdering som gjorts av programmet visar att ungdomar med anknytningsfamiljer får ta ett alltför stort ansvar för familjens etablering och att de i praktiken tvingas agera som vuxna inför sina föräldrar. Detta påverkar i sin tur ungdomens skolgång, något som strider mot Barnkonventionens intentioner.

– Det är vansinnigt att barnen behöver ta hand om föräldrarna, eller att de ska behöva fungera som tolkar när föräldrarna gör sjukvårdsbesök. Här är barnkonventionen tydlig och den gäller alla under arton år i Sverige, menar Elisabeth Dahlin.

En annan av de frågor som lyfts fram i AMIF-programmet är hur den osäkra bostadssituationen påverkar familjerna negativt. Detta är också en fråga som Barnombudsmannen aktivt arbetar med och som lyfts fram i BO:s senaste årsrapport

FOTO: KRISTIAN POHL

<https://www.barnombudsmannen.se/stallningstaganden/publikationer/blir-det-nan-skillnad---eller-sager-vi-det-har-helt-i-onodan/>

– Enligt Socialstyrelsens kartläggning saknar 24 000 barn en trygg bostad, men sannolikt är antalet mycket högre. Vi ser också de svåra konsekvenser som det blir för barn när de plötsligt rycks upp och tvingats flytta, precis när de hunnit etablera sig på en plats, fortsätter Elisabeth Dahlin.

Erfarenheten från programmet visar också att familjerna lätt hamnar i kläm när den kommunala informationen är bristfällig. Här är förvaltningslagen tydlig: informationen som barn och vuxna får ska vara anpassad till mottagaren och vara lätt att förstå.

Hur kan då kommunerna göra för att bli bättre? Framför allt måste man avsätta tid, menar Elisabeth Dahlin:

– Vi får ofta höra från personer inom socialtjänsten att de inte hinner göra de bedömningar som lagen kräver. Mitt råd till den handläggare som känner att den inte har tid är att gå till närmaste chef och be om direktiv om hur arbetet ska genomföras utifrån barnkonventionen.

”

Just nu är det vår son som är den vuxne

– Nej, vår son blir inte arg när vi måste fråga om allt! Han förstår att det tar tid innan vi lärt oss. Så just nu är det han som är den vuxne, säger pappa Brhanemeskel och kan inte låta bli att skratta.

Lebse Grma och Brhanemeskel från Eritrea har på bara några månader kastats ut i en ny värld där de behöver be sin snart vuxna son om hjälp med det mesta. Själva kan de varken svenska eller engelska och här i Sverige är dessutom skriftspråket ett helt annat än det de är vana vid från Eritrea. Ändå känner de sig inte stressande och osäkra, utan tvärtom är de glada och förväntansfulla:

– Jag tänker att vi nog kommer att lära oss språket efter en tid. Folk är också så hjälpsamma, säger man fel så är det alltid någon som vill hjälpa till, säger mamma Lebse Grma.

Lebse Grma och Brhanemeskel har själva bara gått några år i skolan och i sitt gamla hemland Eritrea drev de ett litet jordbruk. Om Sverige visste de nästan ingenting innan de kom hit, men några saker hade de hört: Att det var ett bra land och fritt land, med

tydliga regler och där man kunde känna sig trygg.

– Det svåraste är nog att förstå det svenska systemet. Att uttala ord på svenska är svårt, och så har vi det här med alfabetet som är helt annorlunda vårt. Men vi kan i alla fall lite, som att säga ”tack så mycket” och ”hejdå”, säger Brhanemeskel.

Både han själv och Lebse Grma verkar ta det mesta med ro och under vårt samtal skrattar de mycket. För även om de inte varit här så länge så har de verkligen kommit att uppskatta Sverige, och då inte minst möjligheten för barnen att gå i skolan.

– Skolan är viktig för våra barn. Här har de friheten, de kan utbilda sig och ha egna åsikter. Vårt problem är att vi inte kan hjälpa dem, vi har ju inte de kunskaper som krävs. Därför är det så bra att de kan få läxhjälp, fortsätter Lebse Grma som själv aldrig använt internet innan hon kom till Sverige.

” Skolan är viktig för våra barn. Här har de friheten, de kan utbilda sig och ha egna åsikter. Vårt problem är att vi inte kan hjälpa dem, vi har ju inte de kunskaper som krävs.

Nu ska hon på kort tid lära sig allt som krävs för att klara sig i det svenska samhället.

– Ja, det är många blanketter som är svåra att fylla i och jag förstår ju ingenting än så länge så jag måste få hjälp med översättningen. Som tur är kan vår äldste son hjälpa till. Men de sista månaderna har han behövt säga nej till mycket, eftersom han måste hinna med sin skola. Och då är det tur att vi har hjälp av vår mentor, fortsätter Lebse Grma.

Men hur känns det att behöva be sonen om hjälp med så många saker?

– Jo, det känns ändå bra. Han har respekt för oss och vi förstår när han är upptagen med skolan och inte har tid. Men det stämmer som du säger, att han är den vuxna och det är vi föräldrar som är barnen, eftersom det är han som kan språket och samhället. Men han är medveten om det – och vi också! säger Brhanemeskel.

– Och nej, han är snäll, han blir inte arg för att vi inte kan saker! fortsätter Lebse Grma och skrattar.

Trots att så mycket är nytt utstrålar Lebse Grma och Brhanemeskel en känsla av oräddhet – och nyfikenhet. De vill verkligen komma in i det svenska samhället.

– Nu börjar vi lära oss hur vi hittar till sjukhuset i Angered och andra platser. Om jag inte kan så frågar jag. Folk är hjälpsamma och försöker oftast visa, menar Lebse Grma.

De har också börjat utforska det svenska samhället och bland annat varit på teater. De yngsta barnen har börjat med simning och till sommaren blir det garanterat utflykter till havet.

– Om ett år kommer vi att klara oss själva! Säger de båda. Och så skrattar de igen.

” Det kändes som om livet började på nytt

– Känslan när jag mötte min familj på Landvetter efter så många år går bara inte att beskriva, det kändes som om mitt liv började på nytt!

Det blåser försommarvindar i Göteborg och Omid promenerar längs havet. Han har fyllt 19 år och går sista året på gymnasiet. Som trettonåring kom Omid ensam till Sverige sedan talibanerna dödat hans farbror och hotat döda honom och hans pappa. I Sverige bodde Omid i ett familjehem och genom en god man fick han hjälp med många praktiska saker.

– Men det var ändå svårt. Jag hade under flera år inga sätt att kontakta min familj och jag visste inte om min familj levde eller inte. Jag var orolig för min pappa, vad hade talibanerna gjort med honom?

Till slut hittade Omid sin familj och med stöd av sin gode man börjande han familjeåterförenings-processen. Det skulle sen dröja mer än två år innan de kunde träffas. Men en dag stod familjen där på Landvetters flygplats. Så började en ny fas i Omid's liv.

– Den där känslan går inte att beskriva, bara den som varit med om något liknande kan förstå hur det kändes. Det var som om jag var tillbaka i det verkliga livet, jag kunde andas, liksom. Livet började på nytt! Det som hände då var nog det bästa som man kan få uppleva, säger Omid.

När familjen äntligen kom hade Omid inte träffat sina systrar sedan de var små. Nu var de tretton respektive fjorton år gamla. Att starta om var spännande, men det innebar också att Omid fick ta ett stort ansvar. Det var ju bara han som visste hur saker fungerade i Sverige.

– Jag bryr mig jättemycket om mina systrar och min mamma. De ska inte känna sig oroliga, och otrygga. Det viktigaste är att mina systrar fokuserar på skolan, allt det andra löser jag, tänkte jag.

Den första tiden var det mycket med Skatteverket och annat. Omid behövde göra saker hela tiden och det var svårt att hinna plugga. Så, några månader efter att familjen anlänt till Sverige, fick han genom etableringsenheten kontakt med SOS Barnbyars projekt. Med stöd av mentorn Emma Sköld på SOS Barnbyar kunde Omid få avlastning kring mycket av det praktiska, som att följa med mamma och syskonen till sjukhus. Därmed behövde han inte ta ledigt från skolan lika mycket.

När Integrationspedagogen Selma Claesson sedan kom in fanns det också någon som hade tid att stödja hans systrar och hitta på roliga saker som att gå ut på bio med ett gäng tjejer som alla nyligen anlänt till Sverige

– Ja, det blev verkligen en lättnad för mig, konstaterar Omid.

För honom är det viktigt att steg för steg få in sin mamma i det svenska samhället. Han har ett gemensamt bankkonto med sin mamma och tanken är att hon steg för steg ska lära sig hur saker fungerar.

– Språket var det värsta för min mamma. Hon kan varken läsa eller skriva så hon kan inte ens svara i telefonen när någon ringer. Så det är jag som behöver hjälpa till med allt.

Att inte kunna gå i väg själv och handla är jättesvårt! Hon vet inte hur det fungerar med ett bankkort, hon har ju aldrig haft ett sånt tidigare och vet ingenting om pinkoder. För mig är det normalt, men för de som haft ett

” När jag fick hjälp av Emma på SOS Barnbyar så blev det verkligen en lättnad för mig.

annat liv är ju allt här nytt, fortsätter Omid som vid det här laget har blivit en expert på hur man fyller i olika blanketter och rapporter:

– Mamma är väldigt tacksam för all den hjälp hon får. I Afghanistan fanns det ju inget skatteverk, inget BankID och allt det där andra som krävs här och som är så svårt för henne att förstå.

För Omid betyder Sverige väldigt mycket, det här är hans land där han vill leva och utvecklas:

– Jag tycker jättemycket om Sverige och jag är tacksam för att jag fått chansen att leva här. Här känner jag mig som en riktig människa, här kan jag studera och behöver inte arbeta dygnet runt. Det är så många i världen som inte har den möjligheten. Sverige har goa saker!

Nu siktar Omid framåt. I sommar jobbar han extra i vårdens och i höst ska han komplettera några betyg på KOMVUX för att sedan söka in som undersköterska.

– Sen vill jag fortsätta och bli sjuksköterska – så ser mina planer ut!

Vad visade utvärderingen?

SOS Barnbyars arbete med familjeåterförening och avlastning av ungdomarna är nödvändigt då ingen annan aktör arbetar med detta. Det konstaterar de oberoende utvärderare som under hela projekttiden följt arbetet.

"Utvärderingen visar tydligt att målgruppen har ett stort behov av stöd för att underlätta etableringen och därigenom både minska personligt lidande för enskilda familjer, underlätta skolgången för ungdomen och spara pengar för samhället. ... Utvärderarna menar att det finns flera skäl till att fortsätta utveckla och sprida metoden. Utan projektet är det också sannolikt att målgruppen inte hade fått detta stöd."

(ur utvärderarnas slutrapport)

Den lärande utvärderingen har följt projektet under projektperioden, både för att stötta projektets lärande och för att

ge ett oberoende underlag för finansören AMIF. Utvärderingen har bestått av olika delar, bland annat en förändringsteori, en delrapport, ett PM med fokus på deltagare och en avslutande utvärderingsrapport.

Den avslutande utvärderingen har styrts av följande frågeställningar:

- > Vad har genomförts i projektet?
- > Har projektets insatser lett till att förändringsteorins resultat- och effektmål har uppnåtts?
- > Är projektets resultat långsiktigt hållbara?

Utvärderarna har arbetat utifrån en förändringsteori där de fokuserat på att

hitta den röda tråden mellan aktiviteter och förväntade resultat. Utvärderingen bygger på underlag som tagits fram med olika metoder, såsom deltagande observation, fokusgrupper, enskilda intervjuer och löpande samtal med projektledningen. En viktig del har varit projektets egen självskattning. Det breda underlaget har bidragit till att ge en samlad och trovärdig bild av resultaten, menar utvärderarna själva.

Återkommande under utvärderingen framkommer att arbetet med familjeåterförening och avlastning av ungdomarna är nödvändigt, då ingen annan aktör arbetar med detta. Det "faller mellan stolarna" som en intervjuperson hos en samverkanspart uttryckte det. Det familjestärkande programmet fyller därför ett tydligt behov hos anknytningsfamiljerna.

Det familjestärkande programmet fyller enligt intervjupersonerna även ett behov som den offentliga sektorn inte tar ansvar för och som det inte heller finns riktlinjer för. I flera kommuner saknas en aktör som har i uppgift att ge ett konkret stöd till anknytningsfamiljer och därför faller praktiska saker som myndighetskontakter på ungdomen. Projektets ambition har också varit att insatserna skulle bidra till förändringar som skapar hållbarhet på sikt. Det är dock för tidigt att se några strukturella förändringar inom de berörda myndigheterna.

En viktig anledning – trots ett stort behov och en familjestärkande metod som fungerar bra – är att denna typ av insatser idag ligger utanför handläggarnas lagstadgade arbete, samtidigt om det i nuläget saknas resurser för arbetet, konstaterar utvärderarna.

Projektet har gett myndigheter ökad kunskap om målgruppen och skapat ökade förutsättningar till samordning som gynnar målgruppen. Med utgångspunkt från att bidra till långsiktig hållbarhet för metoden krävs dock andra och mer strukturella insatser. Hållbarheten påverkas exempelvis i hög grad av möjligheten till finansiering för att kunna arbeta vidare med programmet.

Utvärderingen pekar på tydliga brister i mottagandet av anknytningsfamiljerna.

En av dessa är boendefrågan. Det finns en frustration bland projektpersonalen runt boendefrågorna, där nyanlända ofta kommer i kläm vid flytt till andra kommuner, något som kan få stora konsekvenser för deras liv – såsom att den nya kommunen inte betalar hela hyran.

Utvärderingen visar samtidigt att antalet ungdomar som sköter vissa uppgifter har minskat ytterst lite vid utskrivningen. En tolkning kan vara att mentorerna under projekttiden skött detta åt familjen medan ungdomen nu får ta över uppgifterna om föräldrarna inte klarar av det själva. En annan möjlig tolkning kan vara att förälder och barn gör uppgifterna tillsammans, vilket antyds av några intervjupersoner.

Skillnader mellan kvinnor och män har inte gått att urskilja i självskattningsresultaten, dock har kvinnorna ofta en lägre utbildningsgrad och färre erfarenheter av förvärvsarbete. Detta var en anledning att familjerna registrerats på kvinnan i systemet då behoven ofta var större för kvinnan än för mannen i familjen.

Utvärderarna drar bland annat följande slutsatser:

- > SOS Barnbyars arbete med familjeåterförening och avlastning av ungdomarna är nödvändigt då ingen annan aktör arbetar med detta.
- > Ofta saknas det en helhetssyn kring föräldrarna, deras situation och behov och det är en brist på samordning mellan olika insatser.
- > Föräldrarna gör oftast framsteg åt rätt håll. Samtidigt är vägen för vissa föräldrar lång, vilket gör det svårt att bedöma exakt i vilken omfattning stödet bidrar långsiktigt.
- > Projektet har ett barnrättsperspektiv och bygger på ett tydligt behov hos målgruppen och har därmed hög relevans. Det är mycket som fungerar bra och projektet har vunnit flera lärdomar som kan tas tillvara framöver.

Utvärderingen har gjorts av Roger Orwén/Orwén Konsulting och Eva Sennemark/Contextio Ethnographic. Utvärderingsrapporten kommer att finnas på SOS Barnbyars hemsida <https://sos-barnbyar.se>.

Slutsatser och rekommendationer

Baserat på de erfarenheter som gjorts under programmet och genom den oberoende utvärderingen har ett antal slutsatser dragits liksom rekommendationer för de myndigheter och andra som arbetar med målgruppen.

Slutsatser från arbetet

Stort intresse för att lära sig mer och förbättra verksamheten

Representanter för kommuner, SKR och andra har medverkat i samtal och rundabordssamtal under den tid projektet pågått. Bland de som deltagit finns ett stort intresse för bidra till att hitta en lösning på de problem som identifierats. Detta är positivt då det utgör en viktig grund för att lösa de problem som projektet identifierats.

Familjerna har stärkts – mentorerna gör nytta

Trots de problem och utmaningar som funnits har projektet tydligt visat att det bidragit till att stärka familjerna i deras etablering i samhället. Det här visar att den modell som växt fram där familjerna fått stöd av familjementorer verkligen gjort nytta

Barnkonventionen beaktas ofta inte

Barnkonventionen är svenska lag, något som innebär att barnets bästa ska tas i beaktanden vid beslut. Trots detta ser vi ofta att barnkonventionen inte följts, eller att barnrättsperspektivet inte inkluderats, när kommuner och andra myndigheter fattat sina beslut.

”**Språket och att allt är nytt. Jag kunde inte läsa eller skriva och förstod inte var jag skulle gå i skolan. Vi har bott på vandrarhem länge så det har inte varit bra.**

Stor brist på samordning mellan myndigheter

Ofta saknas det en helhetssyn kring föräldrarna, deras situation och behov och det finns en stor brist när det gäller samordning mellan olika insatser. Detta stuprörstänkande innebär att onödig tid läggs på fel saker och att nya problem uppstår när myndigheter inte samordnat sin verksamhet. Familjementorerna hjälper föräldrarna med dessa och andra delar som gör att hinder för att få ersättning och ta del av samhällets service minskar.

Etablering är ett långsiktigt arbete

Familjeåterföreningen är ofta komplicerad efter flera års splittring. De problem och glapp som AMIF-projektet identifierat kräver långsiktiga lösningar där familjerna får stöd för att steg för steg växa in i det svenska samhället.

Praktiska frågor ofta svårast

Frågan om utanförskap och de problem som möter många nyanlända i samhället är ständigt föremål för diskussion, samtidigt som den stora utmaningen för familjerna är hur de ska kunna lösa problemen i sin vardag. Därför är det viktigt att fokusera på praktiska frågor som verkligen kan underlätta etableringen. Detta har också varit AMIF-projektets huvudfokus

Brist på bostad – många hamnar mellan stolarna

Den kanske största utmaningen för alla nyanlända familjer är bostadsfrågan. Här finns också flera exempel på hur familjer bollats mellan olika kommuner och själva

fått ta smällen när samordningen inte fungerat, eller när olika kommuner och handläggare lämnat motstridiga uppgifter kring kontrakt och hyresnivåer. Detta har visat sig få svåra konsekvenser för redan utsatta familjers möjligheter.

Digital klyfta försvårar

Sverige är ett digitaliserat samhälle där de flesta tjänster kräver tillgång till dator, bankID och smarta mobiler. För den som levt i ett helt annat slags samhälle och som kanske inte ens kan läsa och skriva på det egna språket blir den digitala klyftan avgrundsdjup.

Förvaltningslagen följs inte

Förvaltningslagen anger tydligt hur kontakten mellan enskilda och myndigheter ska ske och att människor ska få den hjälp som krävs för att ta tillvara sina intressen. Erfarenheten från projektet visar att detta många gånger inte sker, ofta på grund av tidsbrist eller till följd av politiska beslut, inte minst den så kallade Trelleborgsmodellen där en del av beslutsfattandet automatiserats. När ärendehantering automatiseras så är det många som inte klarar av det tekniska.

Det måste vara kul också!

Det är lätt att enbart fokusera på problem och hur dessa ska lösas. Men för att komma in i det svenska samhället krävs också att man har kul, att man får skratta tillsammans, att barn får delta i fritidsaktiviteter och att familjerna kan upptäcka den svenska kulturen med allt från bowling till museibesök. Forskning visar att detta ökar möjligheten att hantera de svåra livssituationer som familjerna ofta ställs inför.

Rekommendationer

Följande är några av de rekommendationer som kommit fram genom arbetet och som framför allt riktar sig till svenska myndigheter.

- > Barnkonventionen skall vägas in i samtliga ärenden där barn berörs.
- > Arbetet till stöd för de familjer som ska etablera sig måste vara långsiktigt och framför allt inriktat på hur familjen ska lösa praktiska frågor kopplat till etableringen.
- > Myndigheter behöver förbättra sina arbetssätt kring säkerställandet av att tolk används i de fall som det krävs då detta är en rättighet.
- > Det krävs en bättre samordning och ett gemensamt ansvarstagande mellan kommuner så att familjer inte riskerar att "dumpas" när en kommun fattar beslut om till exempel boende som en annan kommun sedan inte vill ta ansvar för.
- > När bostadsområden planeras så bör man tänka mer på målgruppen.
- > Samhället behöver bli bättre på att använda de samordningsinsatser som finns tillgängliga för att bättre samordna stödinsatserna.
- > Kommunerna måste bli bättre på att följa förvaltningslagen: I all kommunikation med personer som har bristande kunskaper i svenska bör kommunikationen både ske skriftligt (brev eller SMS) och muntligt för att minimera risken för missförstånd. Automatiseringen av ärendehantering måste också anpassas till individen.
- > I det fall beslut med stor konsekvens meddelas så måste kommunens handläggare förvissa sig om att informationen är begriplig och att tjänstemän är tillgängliga för frågor och uppföljning. Detta är ett måste utifrån ett rättighetsperspektiv.
- > Det måste finnas en proportionalitet mellan mindre misstag (till exempel ett missat möte) och de ekonomiska och sociala konsekvenser dessa leder till.

Vilka mål uppnåddes?

Det övergripande målet för projektet har varit en mer effektiv integration av tredjelandsmedborgare (TLM) i det svenska samhället.

Det här är något som bland annat mättes genom att se hur många ungdomar i de deltagande familjerna som uppger att de tar mindre ansvar för familjens behov än vid basmätning. Här handlar det inte minst om praktiska saker, som att föräldrarna ska kunna betala räkningar och kontakta en bank, åka kollektivtrafik och veta hur man söker jobb.

De utvärderingar som gjorts visar att föräldrarna gjort förflyttningar inom en rad områden, vilket ger familjerna bättre förutsättningar för att kunna etablera sig. Fokus har hela tiden varit på praktiska och konkreta saker i vardagen, som hur man skaffar och använder BankID.

Resultatet visar också att ungdomar ha avlastats mycket under projektiden. Vid utskrivning är det dock fortfarande en relativt liten andel föräldrar som själva betalar räkningar, söker bostad och likande. En möjlig tolkning kan vara att förälder och barn gör uppgifterna tillsammans, vilket antyds av några intervjupersoner.

Det är också oklart i hur stor utsträckning som kulturella mönster eller familjekultur styr fördelningen av arbetsuppgifter inom familjen och som förmodligen skiljer sig åt mellan familjerna. Därför är det viktigt att också ha ett intersektionellt perspektiv när resultaten analyseras.

Ett annat viktigt delmål har varit i vilken

utsträckning familjerna kan orientera sig i samhället. Det handlar bland annat om att kunna betala räkningar, kontakta banken, åka kollektivt, söka jobb och hur myndigheter kontaktas i olika ärenden. Och inte minst – att kunna söka bostad.

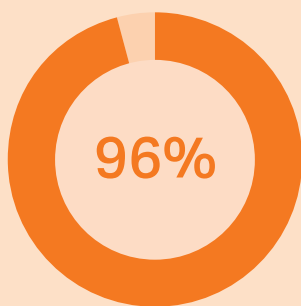
Vid utskrivningstillfället var nästan samtliga familjer registrerade på bostadsförmedlingen Boplats i Göteborg, listade på en vårdcentral, har själva och med barnen varit hos tandläkaren och liknande. 62 procent uppger sig också känna till 1177 vid utskrivningstillfället.

På vissa områden är framstegen stora, exempelvis att hitta i staden via kollektivtrafik och att ha kontakt med sjukvården. På dessa frågor svarar runt två tredjedelar av föräldrarna att de klarar dessa uppgifter själva vid utskrivning från projektet. Samtidigt visar tabellen att det fortfarande saknas kunskap och att majoriteten av föräldrarna inte själva klarar av vissa vardagliga aktiviteter, som att betala räkningar, ha kontakt med myndigheter med mera.

Att öka möjligheten att få ett jobb (anställningsbarhet) har varit ett av delmålen. En indikator för hur långt föräldrarna nått har varit om de har ökad kunskap om vad ett CV är och hur det kan skrivas, vad Arbetsförmedlingen är och erbjuder, hur

Tabell 1: Vet du hur du (förälder) ska göra för att...

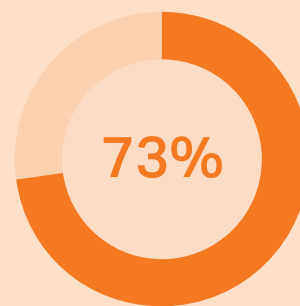
Indikator	Andel JA vid inskrivning	Andel JA vid utskrivning	Förflyttning på gruppnivå
Betala räkningar?	8%	27%	19%
Hantera bankärenden (ex mobilt bankID, öppna konto mm)?	8%	23%	15%
Söka bidrag (ex försörjningsstöd)?	4%	23%	19%
Hitta i staden via kollektivtrafik?	26%	67%	41%
Ha kontakt med myndigheter?	4%	19%	15%
Ha kontakt med sjukvården (ex Mvc, VC, Bvc)?	4%	62%	58%

96% av föräldrarna svarar att de, efter avslutat program, känner sig tryggare i sin föräldraroll.

100% av föräldrarna har genom SOS Barnbyar fått kontakt med annan aktör som erbjuder åtgärder och service.

73% av föräldrarna har, efter avslutat program, ett färdigt CV eller en ökad kunskap kring hur ett CV kan användas.

man söker ett jobb och att de deltar i ett etableringsprogram.

Då flertalet deltagare inte kan läsa och skriva och ofta saknar erfarenhet av arbete utanför hemmet, är vägen till arbete lång. Men även om många föräldrar inte har erfarenhet av lönearbete, så finns det mycket informell kunskap och erfarenheter av att exempelvis driva jordbruk eller sy på beställning. Projektet har därför varit på flera arbetsrelaterade studiebesök för att lära sig mer om arbetsrelaterad praktik. Personalen har utbildats i metoden Supported Employment samt planerar att implementera SE inom framtida familjestärkande verksamhet.

Ytterligare ett viktigt delmål har varit att föräldrar ska känna sig tryggare i sin roll och att deras självkänsla stärkts, bland annat genom att de utökat sina nätverk tack vare att de deltagit i projektets gruppaktiviteter. 96 procent av föräldrarna svarar också att de, efter avslutat program, känner sig tryggare i sin föräldraroll och att de till exempel nu i högre grad kan hantera bankärenden eller ha kontakt med myndigheter.

Av de intervjuade föräldrarna visar intervjuerna på vissa framsteg gällande kunskap om hur hantera aspekter av vardagslivet, vilket kan öka självkänslan och tryggheten. Beroendet av anknytnings- ungdomen och/eller andra barn är dock fortfarande hög hos många föräldrar.

Dock tycks majoriteten av föräldrarna själva sköta kontakten med barnens skola/ förskola, vilket kan tolkas som att de känner sig tryggare i sin föräldraroll.

Projektet har tydligt visat på de brister som finns i samordningen av myndigheternas stöd till familjerna. Här har insatserna därför fokuserats på hur samordningen mellan myndigheters service/insatser till föräldrar

ska kunna förbättras, bland annat genom att öka kunskapen om var bristerna finns och genom att genomföra möten med externa aktörer. Här har projektet fungerat som en brygga mellan myndigheter med mentorerna som spindeln i nätet kring familjen och därmed också de som samordnat informationen mellan olika myndigheter. Att öka kunskapen hos SOS Barnbyar och i myndigheter om eventuella skillnader i behov mellan kvinnor och män har också varit en viktig del.

Utvärderingen pekar på tydliga brister i mottagandet av anknytningsfamiljerna. En av dessa är boendefrågorna. Det finns en frustration bland projektpersonalen runt boendefrågorna, där nyanlända ofta kommer i kläm vid flytt till andra kommuner som kan få stora konsekvenser för deras liv – såsom att den nya kommunen inte betalar hela hyran.

En annan brist är att nyanlända, inklusive anknytningsfamiljerna sällan använder befintlig samhällsservice, till exempel att de inte besöker informationskontoret vid Integrationscentrum i Göteborgs stad eller Medborgarkontor. Intervjuerna visar att ett fåtal känner till att de där kan få hjälp med att betala räkningar, översätta brev med mera. En annan anledning är att de inte vet hur de ska ta sig dit eller var servicen finns.

Avsaknad av tolkar vid sjukhusbesök som hjälper till att förklara sjukdomen och ser till att föräldrarna får rätt vård är ytterligare en av de brister som uppmärksammas. Utan tolk är det svårt att beskriva vad som egentligen är de nyanländas problem. Det är en rättighet att få information på ett språk och på ett sätt som för att mottagaren förstår informationen. Att förmedla information utan att säkerställa att mottagaren har förstått informationen är en kränkning mot personens rättigheter.

Vem tar ansvaret: Civilsamhället eller staten?

Det familjestärkande programmet har visat på stora brister och glapp mellan olika myndigheter. Men är det verkligen civilsamhällets uppgift att "täcka upp" där staten misslyckas?

Och vad händer om man som organisation blir alltför beroende av en kommun. Vågar organisationen då slå larm om problem och felaktigheter?

Man brukar ofta säga att civilsamhället har två roller: den ena handlar om att påverka samhället, den andra om att genomföra verksamhet. Ofta kombineras dessa två, till exempel inom idrottsrörelsen. Det finns också exempel på när civilsamhället utför tjänster som annars skulle ha gjorts av samhället, till exempel genom att driva härbärgen eller kvinnojourer. AMIF-projektet är däremot inte finansierat av kommuner eller av den svenska staten, utan av projektpengar från EU.

Kanske skulle civilsamhället också kunna

ses som en naturlig aktör inom det sociala fältet där dess tjänster "köps" in på samma sätt som idag sker från privata aktörer? Med det skulle man kunna slippa diskussionen kring vinster i välfärden, eftersom civilsamhället ju inte är en vinstdrivande verksamhet.

Erik Sjöstrand är verksamhetschef vid paraplyorganisationen Ideell Arena. Han lyfter fram den skillnad som finns mellan civilsamhället och statens sätt att organisera verksamheten:

”Civilsamhället har ofta en mer holistisk syn på individen än vad myndigheter har och många gånger möter vi ett väldigt stuprörstänkande hos myndigheter.

– Civilsamhället har ofta en mer holistisk syn på individen än vad myndigheter har och många gånger möter vi ett väldigt stuprörstänkande hos myndigheter, konstaterar han.

Inom civilsamhället talar man ofta om två typer av organisationer. De som är utförare och de där påverkansarbetet står i fokus. En risk när en organisation blir genomförare är att den tvingas anpassa sig till den kommunala verksamheten i stort. En annan att organisationen inte längre känner att den kan skapa opinion och driva på förändringar, eftersom man blivit en del av den offentliga verksamheten.

– Som organisation måste man alltid vara beredd att hantera de krav som finansören kan ställa och om dessa är förenliga med de ideal som organisationen har. I vissa kontrakt kan det uppstå problem om det till exempel finns rena förbud kring att till exempel bedriva opinionsbildning i en fråga där organisationen samtidigt har ett uppdrag, fortsätter Erik Sjöstrand.

Ola Segnestam Larsson är professor vid Marie Cederschiöld högskola och har forskat mycket kring civilsamhällets roll.

Han menar att det inte behöver vara en motsättning mellan att vara påverkare och genomförare:

– Civilsamhället kan vara ett avantgarde som går före och som visar den offentliga verksamheten hur något kan genomföras på ett bättre sätt än idag. Ett bra exempel är när RFSU visar hur man kan bedriva kliniker på ett annat sätt. Civilsamhället kan därigenom vara en viktig röst för andra än den stora majoriteten i samhället.

SOS Barnbyar har traditionellt inte haft någon verksamhet i Sverige och för organisationen har arbetet med familjeåterföreningen på allvar aktualiserat frågan om vilken roll SOS Barnbyar ska spela i framtiden:

– Våra systerorganisationer i till exempel Finland jobbar sedan länge med en omfattande serviceverksamhet, medan vi här i Sverige precis börjat med detta. Samtidigt ser jag inga risker för oss att bli beroende. Vi står stabilt ekonomiskt och har en stark, privat finansiering, konstaterar Petra Nyberg som är chef för programutveckling på SOS Barnbyar i Sverige.

"Vi står på barnens sida"

Med erfarenheten från det familjestärkande programmet kommer SOS Barnbyar att utveckla sitt arbete i Sverige för att därigenom nå fler barn och familjer som behöver hjälp.

Som utvärderingen visar fyller SOS Barnbyars familjestärkande arbete i AMIF-projektet en viktig lucka i samhällets stöd till nyanlända. De samverkanspartners som intervjuats säger sig alla vilja fortsätta samverkan med SOS barnbyar.

– Den viktigaste slutsatsen är att vi verkligen fyller ett behov – vi behövs! Samtidigt har vi lärt oss otroligt mycket genom projektet och den kunskapen tar vi nu vidare när vi fortsätter att utveckla SOS Barnbyars arbete här i Sverige, säger Lady-France Mulumba som är verksamhetschef

för det familjestärkande programmet i Göteborg.

Till skillnad från kommunal verksamhet som är politiskt styrd kan SOS Barnbyar agera självständigt i sitt stöd till familjerna och deras barn. Här har de mentorer som arbetat med familjerna i AMIF-projektet spelat en viktig roll:

– Att vara mentor är något helt annat än att vara socialsekreterare. Mentorerna har familjernas uppdrag och vi är inte bundna av den roll som en myndighet har. Vi är en rättighetsorganisation och har kunskap och

” Att vara mentor är något helt annat än att vara social-sekreterare. Mentorerna har familjernas uppdrag och vi är inte bundna av den roll som en myndighet har.

erfarenhet av att arbeta med barns rättigheter. Som en del av civilsamhället kan vi lyfta det vi ser som fel och brister – vi står helt enkelt på barnens och deras familjers sida! fortsätter Lady-France Mulumba.

SOS Barnbyar har nu lämnat in en ansökan om en vidareutveckling av arbetet inom ramen för att nytt projekt med stöd från AMIF. Fokus ligger bland annat på att bygga vidare på den metod som utvecklats och anpassa det nya projektet utifrån de lärdomar som gjorts. Målgruppen blir också bredare med fokus på anknytningsfamiljer, kvotflyktingar och flyktingar från Ukraina.

Parallellt med detta utvecklas även det övergripande familjestärkande arbetet vidare inom ramen för SOS Barnbyars ordinarie programverksamhet i Sverige.

– Det familjestärkande arbetet behövs även i Sverige och vi har som avsikt att jobba tillsammans med kommunerna i Västra Götalands Län och i Stockholms Län. Här kan vi bidra med vår expertis i arbetet för barnens bästa, och stödja familjer som riskerar att splittras. Detta vill vi utveckla dels utifrån lärdomar från AMIF-projektet, dels utifrån vårt internationella engagemang och de erfarenheter vi gjort i övriga program runt om i världen, säger Lady-France Mulumba.

SOS Barnbyar bedriver familjestärkande programverksamhet över hela världen och är en av världens största barnrättsorganisationer. Därför är det också självklart att utveckla det familjestärkande arbetet i Sverige. Målsättningen är att fram till år 2030 kunna erbjuda familjestärkande

insatser i 50 kommuner. Familjestärkande insatser framöver kan också ses i en större kontext där civilsamhället får en allt viktigare roll i takt med att kommunernas ekonomi försämras.

– Den modell vi utvecklat passar också bra för att arbeta med andra grupper, till exempel familjer med missbruksproblematik eller där barn riskerar att drabbas av psykisk ohälsa eller hamna i kriminalitet. Många familjer behöver stöd i vardagen och för att barn inte ska fara illa kan vi som organisation arbeta tillsammans med familjerna. Forskningen visar att det generellt är bra för barn att växa upp med sina biologiska föräldrar, men att alla föräldrar kanske inte har kapacitet för att uppfylla sin föräldraroll och då behöver samhället ta ett ansvar. Men så länge vi kan undvika familjesplittring vill vi som organisation vara med och rusta de familjer som behöver stöd, fortsätter Lady-France Mulumba.

Att arbeta långsiktigt och se helheten – så gör vi skillnad

AMIF-projektet har tydligt visat att vi behöver tänka mer långsiktigt och se helheten– något som är avgörande för nyanlända familjer. Genom det familjestärkande programmet stödjer vi familjerna, samtidigt som vi hjälper kommuner och andra att bli bättre på att ge barn och vuxna det stöd de har rätt till, skriver SOS Barnbyars generalsekreterare Anna Ernestam.

SOS barnbyar har sedan 1949 arbetat med att stödja barn och ungdomar i över 130 länder runt om i världen. Här i Sverige har vi funnits sedan 1972 och det familjestärkande arbetet ingår som en central del i SOS Barnbyars globala arbete.

AMIF-projektet startade när vi upptäckte att ungdomar fick ta ett mycket stort ansvar för sina anknytningsfamiljer, samtidigt som de skulle klara av sina studier. Det blev också tydligt att information från samhället, ofta digitalt, och att förstå hur våra myndigheter fungerar inte är lätt när man inte kan språket eller förstår strukturerna. Familjerna som ska etablera sig i Sverige saknar också de nätverk som vi som är uppvuxna här har, de vet inte hur de söker information och de behöver ofta få hjälp med myndighetskontakter.

Projektet har varit en viktig läroprocess för oss där vi tillsammans med ungdomarna och deras familjer identifierat problemen och de brister vi sett i samhällets stöd, samtidigt som vi sett vilka möjligheter det finns att göra skillnad.

En slutsats vi dragit är behovet av långsiktighet i det stöd som krävs för att familjerna ska kunna etablera sig och för att ungdomarna kunna fokusera på sina studier. Vi ser också hur viktigt det är att ha ett helhetsperspektiv på behov och lösningar – för att därigenom på bästa sätt kunna stötta familjerna. Samtidigt är det inte meningen

att vi ska ta över verksamheten från myndigheterna, men genom de erfarenheter vi fått kan vi vara ett metodstöd för kommuner och andra myndigheter.

Vi vill med våra erfarenheter påverka och uppmärksamma problemen och driva på för att skapa förändring. Det gör vi genom rapporter, inlägg och poddar som vi delar på sociala medier, samtidigt som vi arbetar med forskare och andra inom civilsamhället.

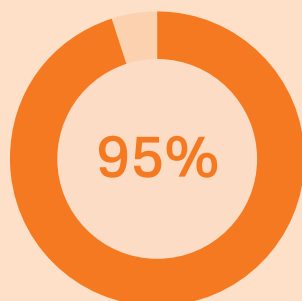
Det familjestärkande arbetet har varit givande för oss som organisation där vi känt att våra aktiviteter varit konkreta, meningsfulla, och uppskattade av familjerna. Något vi är stolta för. Vi tar nu med oss erfarenheten från AMIF-programmet när vi fortsätter att utveckla SOS Barnbyars arbete i Sverige. Framför allt måste vi fortsätta att på ett konstruktivt sätt jobba med kommuner och andra myndigheter så att vi alla kan bli bättre på att stödja de familjer som nu håller på att etablera sig i Sverige.

På så sätt gör vi skillnad.

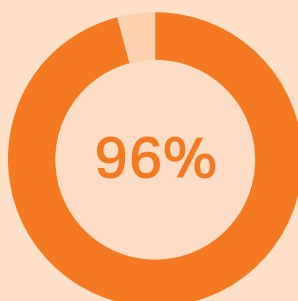

Anna Ernestam
Generalsekreterare
SOS Barnbyar

Fler resultat

95% av samtliga uppsatta målsättningar i de individuella familjeutvecklingsplanerna har uppnåtts.

96% av föräldrarna svarar att de, efter avslutat program, känner sig mer etablerade i samhället.

100% av föräldrarna svarar Ja, absolut eller Ja, ganska mycket på frågan om de upplever att familjementorn varit ett stöd.

50% fler står i bostadskö vid utskrivning än vid utskrivning.

Kan du (förälder) hantera ditt vardagsliv på ett bättre sätt nu än för ett år sedan?

23 av 26 svarar Ja, Absolut eller Ja, Ganska mycket. Övriga två svarar Nej, inte så mycket och en avböjde att svara pga. För kort deltagande.

Känner till att det finns särskilda rättigheter för barn i Sverige (förälder):

En progression (ökning) på 31% har skett från inskrivning till utskrivning.

Känner till 1177 (förälder):

En progression (ökning) på 62% har skett från inskrivning till utskrivning.

Vet hur du (förälder) själv hittar dit du ska inom staden när du behöver åka kollektivt:

En progression (ökning) på 41% har skett från inskrivning till utskrivning.

” Sedan jag började läsa SFI och började på SOS Barnbyar har jag lärt mig språket och så mycket om samhället. Jag känner att jag kan klara mig mycket bättre nu och börjar bli anpassad i det svenska samhället.

” Jag kan inte jämföra det med något annat, den hjälp jag har fått av er! Ingen annan har hjälpt mig så mycket som ni!

” Jag ville bo i ett fint och fritt land.
Barnen skulle gå i skolan och jag
med. Vi ville vara tillsammans som
familj och ha ett normalt och lugnt liv.

**SOS
BARNBYAR**

EUROPEISKA UNIONEN
Asyl-, migrations- och
integrationsfonden

Vi främjar migrationens
möjligheter genom att driva ett
projekt som med-finansieras av
Asyl-, migrations- och integra-
tionsfonden

**Stöd vid familje-
återförening**

SOS Barnbyar i Göteborg